Politiske krav fra LO i Vestoppland til partiene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 2027

LO i Vestoppland

De lokale fagforeningene i Gjøvik, Land, Toten, Valdres og Gran

Politiske krav fra LO i Vestoppland til partiene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 2027

Dette dokumentet går gjennom områder og krav som er viktige for LO i Vestoppland og fagforeningene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget. Dokumentet er ikke uttømmende.

Politikkområder

Sysselsetting og næringspolitikk 3
Det offentlige som oppdragsgiver og innkjøper 3
Heltid/deltid i offentlig sektor 4
Tillitsreform 4
Mer velferd, mer demokrati 5
Serveringsnæringa 5
Helse og sosialpolitikk 6
Boligpolitikk 6
Skole og utdanning 7
Barnehager og SFO 8
Kultur og idrett 8
Helse og omsorg 9
Samferdsel 9
Næring og samferdsel 10
Kollektivtrafikk 10
Inkludering 11
Fattigdomsbekjempelse og fordelingspolitikk 12
Arbeidsliv 13
Strømpriser og politisk kontroll over krafta 13
Generell prisøkning 14
Samfunnssikkerhet, beredskap og kampen mot antidemokratiske krefter 14
Kommuneøkonomi og beredskap 15

Politiske krav fra LO i Vestoppland til partiene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 2027

Sysselsetting og næringspolitikk

Det er viktig at det offentlige bruker sin innflytelse for å sikre eksisterende arbeidsplasser, og at de legger til rette for å skape nye. Med fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler, har de stor innflytelse på hvordan man bør prioritere bruken av statlige midler øremerket næringsutvikling og innovasjon.

Næringsarealer og transportårer henger også tett sammen, se derfor eget underkapittel om næring og samferdsel.

Krav:

- Egen næringsavdeling i kommunen og i fylkeskommunen, som kommuniserer godt med partene i arbeidslivet.
- Et fylke som fungerer, er kompetent og kapabel, ved behov for omstilling, slik at de evner å følge opp virksomheter som sliter i motbakke, i tråd med omstillingsloven.
- Egne ansatte til å følge opp innkjøpsreglementet og byggeprosjekter.
- Kommunene og fylkene må bruke eierskapet sitt aktivt til beste for innbyggerne, enten det gjelder attføringsbedrifter og varig tilrettelagt arbeid, eiendomsselskaper, eller interkommunale selskaper.

Det offentlige som oppdragsgiver og innkjøper

En av bærebjelkene for vår samfunnsmodell er et anstendig arbeidsliv med solide arbeiderrettigheter og sterke fagorganisasjoner, tuftet på faste ansettelser og yrkesfaglig utdanning. Det offentlige er en stor bestiller av varer og tjenester, og kan på den måten være en være en viktig bidragsyter til et seriøst og anstendig arbeidsliv. Dette er viktig for å sikre god kvalitet på tjenester, og yrkesstolthet. Og ikke minst, for å hindre utbytting av arbeidere og unngå at skattemidler blir unndratt fra fellesskapet gjennom økonomisk kriminalitet og arbeidslivskriminalitet.

Krav:

- Kommunene og fylkeskommunen må vedta gode regler for å motvirke sosial dumping, og sikre fagopplæring. Telemarksmodellen og Oslomodellen er gode eksempler på dette. Felles for disse er bl.a. strenge krav til få kontraktørledd, sikkerhet, språk, bruk av faglærte og krav til at virksomhetene er reelle lærebedrifter med lærlinger. Det er viktig at det offentlige samarbeider tett med fagorganisasjonene i disse spørsmålene, både når kravene skal stilles, og når de skal følges opp.

- Politikerne må sørge for at administrasjonen skoleres i oppfølgingen av disse seriøsitetskravene.
- Regionene skal arrangere dialogmøte på tvers av aktørene, for å skape forståelse for et seriøst arbeidsliv, rettferdig konkurranse, fagutdanning og forutsigbare anbudsprosesser.

Heltid/deltid i offentlig sektor

Hovedregelen i arbeidslivet er at det skal ansettes i full stilling. Tillitsvalgte må involveres når kommunene skal utarbeide lokale retningslinjer med formål om å øke antall heltidsansatte.

Fortrinnsretten må anvendes og ledige deltidsstillinger må brukes til å øke stillingsandelen for deltidsansatte. Ubekvemme arbeidstidsordninger må være i samråd med tillitsvalgte og ansatte. Dommene som har kommet den siste tiden som gir deltidsansatte rett på overtid på merarbeid, mener vi bør føre til at deltidsansatte får økte stillinger.

Ansatte skal oppleve at arbeidstidsordningene er helsefremmende og muliggjør full yrkesdeltakelse fram til pensjonsalder. Politikere må tørre å gå i dialog med tillitsvalgte og administrasjonen for å se på ulike løsninger der for eksempel økt grunnbemanning, eller en rettferdig fordeling av helgearbeid, vil være en god investering. Det finnes også gode erfaringer med vikarpooler, med faste ansatte i hele stillinger, som brukes der det er behov til enhver tid.
Vi må også tørre å tenke nytt, og utfordre politikere i våre kommuner om å sette i gang pilotprosjekter med arbeidstidsforkortning, for å gjøre oss erfaringer i jobben for sekstimersdagen.
Heltid gir en rekke fordeler; lettere å rekruttere kvalifisert fagpersonell, bedre kvalitet på tjenestene, større forutsigbarhet for tjenestemottaker og tjenesteyter, større trygghet for alle parter, bedre arbeidsmiljø og erfaringsmessig lavere sykefravær.

Krav:

- Ansvarliggjøring og bruk av trepartssamarbeid i samarbeidsprosjekter om heltid.
- Opprettholdelse av en god seniorpolitikk i kommunen.
- Vurdere prosjekter med arbeidstidsforkortning.

Tillitsreform

Offentlig sektor har begynt å bruke mer "hard HR". En tillitsreform i offentlig sektor vil si en ledelse som nettopp har tillit til at arbeiderne kan utøve faget sitt, og ta ansvar, uten at vi skal rapportere og måles. Det vil gi de ansatte bedre tid til sine oppgaver og pasienter, og det vil gi lederne tid

til å lede framfor målstyring og rapportering. Vi trenger politikere som legger opp til en tillitsbasert ledelse, og den viktigste faktoren for dette, er at avtaleverket respekteres, og følges.

Krav:

- Samarbeid - ikke konkurranse.
- Medbestemmelse - ikke individuell målstyring.
- Dialog og tillit med partsbasert enighet - ikke unødig bruk av styringsretten.
- Ressursene skal brukes på tjenestetilbudet, ikke rapportering.

Mer velferd, mer demokrati

Det er stor enighet i befolkningen om at det er visse oppgaver i samfunnet som er det offentliges oppgave å løse. Det er områder som stadig trenger effektivisering og omstilling, i tett samarbeid med de ansatte. I motsetning til dette står den markedsorienterte utviklingen av kommunesektoren, som undergraver både demokratiet og velferdsstaten. Kanskje kan det være på tide å ta en ny diskusjon om vi ikke i for stor grad har snevret inn hva som regnes for kjerneoppgaver, og at enkelte oppgaver kan tas tilbake til forvaltningsdrift.

Krav:

- Ingen privatisering av velferdssamfunnets kjerneoppgaver. Ta tilbake tjenester som det offentlige bør utføre.

Serveringsnæringa

Kommunen er en viktig premissleverandør for en serveringsbransje med seriøse aktører. Det er viktig å bekjempe arbeidslivskriminalitet, svart arbeid og skatteunndragelser, og at næringen har gode og forutsigbare vilkår. Det er også viktige sosiale hensyn som må tas.

Krav:

- En ruspolitisk plan som hensyntar både overordnede sosialpolitiske forhold og næringspolitiske utfordringer.
- Interkommunalt samarbeid om like rutiner for bevillingspolitikk for servering og skjenking, og samordnede tverretatlige kontroller.
- Et planverk for både infrastruktur, nærings- og sosialpolitiske hensyn, som motvirker overetablering av skjenke- og serveringssteder.
- Det må stilles krav til dokumentasjon på at serveringsnæringa betaler sine ansatte allmenngjort minstelønn.

- Med hensyn til ansatte og sosialpolitiske forhold mener vi at skjenketidene ikke skal utvides, også under VM eller andre store arrangementer.

Helse og sosialpolitikk

Politikerne må komme på banen og motvirke utviklingen av samfunnsstrukturer som skaper økte forskjeller, fattigdom, sosial ulikhet, uverdige livsvilkår og sosial utstøting. Norge skal være et land uten fattigdom. Deltakelse i arbeidsmarkedet er grunnleggende for sosial utjevning og forebygging av fattigdom. Personer med særskilte behov skal sikres tjenester av personer med høy faglig kompetanse og evne til tverrfaglig samarbeid. Velferdsstaten representerer samfunnets sikkerhetsnett. En godt utbygd velferdsstat med gode tjenester og forsvarlige økonomiske ytelser som sikrer den enkelte mot marginalisering, er avgjørende for et godt samfunn.

Kommunalt lokaldemokrati er velegnet til å sikre innbyggerne et godt velferdssamfunn. Gode lokalsamfunn bygges gjennom at kommunene har et tydelig ansvar og nok ressurser til å bygge gode tjenester, og legger til rette for arenaer for deltagelse og demokrati. Et sterkt lokalstyre forutsetter åpenhet, innsyn og høy grad av deltagelse. Politisk fokus på velferdsoppgavene, med klare målsetninger fulgt opp med de nødvendige økonomiske prioriteringer, gir gode velferdstjenester som resultat. Kommunenes evne til å løse velferdsoppgaver og gi gode offentlige tjenester er samtidig avhengig av høy og riktig kompetanse nær befolkningen, tydelig vilje og klare mål. Eventuelle endringer i kommunestrukturen må være basert på frivillighet.

Før pandemien var det lange køer innen psykiatrisk behandling, og etter pandemien har det blitt verre. Vi må ruste opp hele laget rundt mennesker med psykiske utfordringer, og spesielt rundt barn og unge, som sliter veldig nå.

Krav:

- Ingen profitt på skattefinansierte velferdstjenester.
- Rekommunalisering av oppgaver.
- Bort med foretaksmodellen – over på demokratisk styrt forvaltningsmodell.
- Ingen samlokalisering av somatikk og psykiatri - Bevar sykehuset på Reinsvoll.

Boligpolitikk

Alle i Norge skal bo trygt, ha en akseptabel bostandard og være i stand til å betale sine boutgifter. Det er færre og færre kommuner som i dag faktisk har en boligpolitikk. Kommunen må leie ut kommunale boliger med god standard. Det må finnes tilstrekkelig antall boliger som ivaretar behovet for universell utforming og boliger til store familier.

Politiske krav fra LO i Vestoppland til partiene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 2027

Det er viktig å forebygge og bekjempe bostedsløshet, og sosial boligbygging, med flere ulike leie- og eieformer, må være et prioritert område. Bolig er en livsnødvendighet, men er i dag også et område for spekulasjon. Dette må dempes.

Krav:

- Tilrettelegging for en sosial boligbygging, gjennom bygging av flere studentboliger, bygging av kommunale boliger, leie før eie, hensiktsmessige startlånsordninger, og samarbeid med boligbyggelagene.

Skole og utdanning

Det må jobbes aktivt for å fremme yrkesfag blant dagens unge, og styrke statusen til denne type utdanning. Det har i flere år vært fokusert på høyere utdanning, og nå er det på tide å sette fagarbeideren i fokus både med tanke på økning av antall stillinger og økt lønn. Lik lønn for likt arbeid er fortsatt et viktig tema.

Fokus på forebygging og det å se den enkelte elev, krever mye av læreren. Vi trenger flere barne- og ungdomsarbeidere i skolen, og assistentene må få tilbud om denne utdanningen. Alle skoler bør ha en egen miljøterapeut som kan bidra aktivt i det forebyggende arbeidet blant alle elevene, både i barnehage, grunnskole og videregående. I dag har flere skoler ansatt en vernepleier, men de er som regel ansatt til å ta seg av enkeltelever med allerede kjent utfordrende atferd.

Skoler og skolesteder er viktig for bygdene. Et desentralisert skoletilbud for videregående elever er viktig. Kommunene må kunne se på alternativer som f.eks. fådelt skole, som alternativ til å legge ned bygdeskoler.

Krav:

- Sterkere fokus på yrkesfaglig utdanning, og en forholdsmessighet sett opp mot flerårig utdanning.
- Oppdatert utstyr i skolene.
- Voksnes muligheter for fag-, etter- og videreutdanning.
- At det ansettes flere helsesøstre og miljøterapeuter (sosionomer, vernepleiere og barnevernspedagoger) i skolene, med tanke på forebygging.
- En økning i antall lærlinger per 1000 innbyggere, med minstemål på to.
- Dersom lærernormen blir endret fra skolenivå til kommunenivå, forventer vi at normen ikke svekkes og at ansatte involveres i fordelingen.

Politiske krav fra LO i Vestoppland til partiene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 2027

Barnehager og SFO

Kommunene bestemmer selv prisnivå for SFO. Dette er et fritidstilbud, men mange foreldre er helt avhengig av denne tjenesten. Vi mener det er nødvendig med en makspris og søskenmoderasjon på lik linje med barnehager for å unngå store sosiale forskjeller.
Bygging av nye barnehager skal først og fremst være kommunale. Ideelle aktører er å foretrekke framfor private kommersielle.

Krav:

- Hensiktsmessig utbygging, og god byggestandard (ikke billigst).
- Gratis kjernetid med tilbud for tre-, fire- og femåringer, lav foreldrebetaling, og søskenmoderasjon for barnehage og SFO.
- Makspris slik som i barnehage og utvidet gratis kjernetid for SFO.
- Kommunene må få tilført midler for å ansatte flere for å kunne håndtere at flere barn får gratis kjernetid.
- Jobbe aktivt for offentlige tilbud.

Kultur og idrett

Kommunen må arbeide for at alle får et godt idretts- og kulturtilbud. Det er spesielt viktig at det offentlige bidrar til å fremme breddeidrett, og lavterskeltilbud til ungdommer, sånn som ungdomsklubber og andre rimelige eller gratis tilbud på fritida. Tilgang til kunst-, kulturopplevelser og idrettsarrangement er viktig for alle, men mange utestenges i dag, enten pga. økonomiske, psykiske eller fysiske barrierer. Dette skjer selv om diskriminerings- og tilgjengelighetsloven stiller krav om at alle virksomheter rettet mot allmennheten skal jobbe for universell utforming av sin virksomhet, samt andre og mer spesifikke krav til bygg og IKT. Tilgjengelige lokaler er viktig, men også innholdet må tilrettelegges gjennom bruk av teknologi, assistanse og tolking.

En fungerende ledsagerordning er svært viktig for de med behov for assistanse. Det skal være mulig å få med seg gratis ledsager når arrangementet har statlig, fylkeskommunal eller kommunal støtte. Imidlertid er det store kommunale forskjeller i praktisering og utstedelse av ledsagerbevis, og ikke alle kultur- og idrettsarrangører tilbyr ordningen.

Tilgang til informasjon er viktig for den demokratiske deltakelsen, og i denne sammenhengen er bibliotekene en viktig institusjon. Meråpent bibliotek har positive effekter flere steder, men det må aldri erstatte et bemannet bibliotek på dagtid. Biblioteket er ikke bare tilgang på informasjon, men også en møteplass for innbyggerne.

Politiske krav fra LO i Vestoppland til partiene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 2027

Krav:

- Utstyrsbank for utlån av utstyr til fritid og idrett.
- Lavterskeltilbud til ungdommer.
- Alle kultur og idrettsarrangement i regi av fylkeskommune eller kommune skal tilby en ledsagerordning.

Helse og omsorg

En av hovedoppgavene til kommunen er å gi de eldre en verdig og god alderdom gjennom eldreomsorgen. Det største hinderet for dette er kommunal sulteforing av ressurser, samtidig som kommunene tilføres stadig flere oppgaver. Dette skaper grobunn for private aktører.

Flere kommuner i LO i Vestopplands område har merket anbudsregimet innen spesialisthelsetjenesten, ved nedlegging av arbeidsplassene til våre medlemmer. Vi kan ikke ha en spesialisthelsetjeneste innen rusomsorgen eller rehabilitering, der det er usikkerhet med jevne mellomrom om arbeidsplassen/tilbudet. Vi forventer at våre lokale folkevalgte kjemper for de lokale arbeidsplassene som er truet av anbudsregimet.

Krav:

- Slutt på utviklingen mot et todelt helsevesen, et for de med midler, og et for de uten.
- Flere hele, faste stillinger i eldreomsorgen.
- Økt satsing på velferdsteknologi, med medbestemmelse for de ansatte.
- Tilstrekkelig antall sykehjemsplasser, med riktig grunnbemanning.
- I tillegg må vi ha et godt nok tilbud om bokollektiv, hjemmetjenester og omsorgsboliger, uten at dette skal gå på bekostning av behovet for sykehjemsplasser.
- Det må settes av ressurser til forebygging, og kutt i hverdagsrehabilitering vil føre til større kostnader for det offentlige senere. Det må være mer fokus på tverrfaglig innsats og samarbeid.

Samferdsel

Hensiktsmessige samferdselsårer er som en hovedpulsåre både for landet og distriktene og krever god og forutsigbar planlegging, og er viktig for både arbeidsfolk og arbeidslivet. Det er viktig at man klarer å rekruttere nødvendig kompetanse i alle ledd som skal utføre et arbeid for å få gjennomført utbygging av hovedfartsårer som europaveiene, riksveier og fylkesveier. Vi må få avviklet det

privatiserte Nye Veier, og gjenreise Statens Vegvesen som en offentlig vegutbygger, der høy kompetanse og lokalkunnskap er viktig. Ved utbygging av hovedfartsårene kan man ikke spare på hverken miljøtiltak, grunnarbeid eller nødvendig frostsikring.

På fylkesvegene i Innlandet er det stort vedlikeholdsetterslep. Mange av veiene er av så dårlig forfatning at det går ut over trafikksikkerhet, miljøet og kostnader for både vare- og persontransport. På disse fylkesveiene er det mye transport av råvarer fra skogbruk og landbruk inn til industriområder, tettsteder og byer og i dag er vegene i så dårlig stand at man ikke kan utnytte lastekapasitet på tunge kjøretøy. I mange tilfeller vil det være både billigere, og mer effektivt, å ruste opp vegene til "godt nok"-prinsippet.

Jernbanen er også en viktig del av landets samferdselsåre, og det er en så viktig infrastruktur at vedlikehold av banene og kjøring av togene må være med offentlige ansatte og offentlig eierskap.

Det må tilrettelegges med nok parkeringsplasser for både korttids- og langtidsparkering på eller i nærheten av stasjonene. At vi bruker toget i stedet for å ta bilen fatt, er først og fremst en miljøgevinst, men mobiliteten vil øke, på i arbeids- og fritiden. Vi må kreve at Gjøvikbanen opprustes, og påkobles Dovrebanen.

Bompenger er en flat, usosial ordning, som rammer personer med lavest inntekt mest. Der dette ikke er til å unngå, må nivået på bompenger holdes på et minimum. Våre folkevalgte må også jobbe for at bygging av veger dekkes av skattepenger, framfor bompenger.

Næring og samferdsel

Planlegging av nye næringsarealer, som skjer i samarbeid med alle berørte parter, vil føre til både kostnadsbesparelser, effektivitet, trafikksikkerhet og brukervennlige løsninger. Ofte settes prosjekter i gang uten at alle parter har kommet med innspill og behov, og det fører til at prosjekter tar lengre tid, og kostnader overholdes ikke. Det kan føre til at en tyr til dårlige løsninger for å holde budsjettet.

Parter som må involveres bredt er kommuner, bedrifter, Statens Vegvesen og interesseorganisasjoner i transportnæringen, både transportører og arbeidstakerorganisasjoner. Da vil man kunne få til helhetlige planer for sentrumsnære arealer, som tar hensyn til både gående, syklende, kollektivtrafikk, tilgjengelighet for handlende med personbil, varelevering og renovasjon/gjenvinning.

Kollektivtrafikk

I et samfunn som har mål om nullutslipp, er kollektivtransporten et viktig satsingsområde. Det er derfor viktig at kollektivtrafikken, som er viktig infrastruktur, rekommunaliseres. Det vil gjøre det enklere å stille krav til

sikkerhet for sjåførene, til å kunne raskt omstille ved miljøkrav som kommer framover, og sjåførene vil kunne stå sterkere sammen ved at alle sjåfører har samme arbeidsgiver. De som kjører buss nå, på oppdrag for fylkeskommunen, er splittet opp i flere ulike selskaper, som gjør det vanskelig å handle kollektivt. De gjør samme oppgaven, for samme oppdragsgiver, men er ansatt hos forskjellige arbeidsgivere. Anbudsrutene presses på lønns- og arbeidsvilkår, sikkerhet og miljø, som igjen går på arbeidshverdagen til sjåførene.

Der vi ikke får gjennomslag for rekommunalisering, må det stilles strenge krav til både lønns- og arbeidsvilkår, sikkerhet i bussene og miljø. Pris kan ikke være det som vektlegges høyest når noen vinner et anbud, da det slår negativt ut på arbeidsvilkårene for sjåførene.

Det må til en bedre samordnet ruteplan over hele fylket. Slik det er i dag er du avhengig av bil for å komme deg til store deler av fylket, hvis ikke tar det veldig lang tid å reise. Da velger vi bilen, fremfor kollektivtransport. Korrespondanse med ekspressruter og regionruter må bedres. Ruter legges i dag ned fordi de ikke er lønnsomme. Det er rutene i sentrale områder som opprettholdes, fordi målet er flere reisende, og da er det ikke mange å ta av i utkantene, og kollektivtilbudet der svekkes. Ved kollektivtrafikk i egenregi, kan overskuddet som skapes i sentrale områder brukes til å «subsidiere» bedre tilbud for de som bor på bygda.

Krav:

- Opprustning av fylkesveger slik at de ivaretar sikkerheten, og er i stand til å håndtere lastekapasiteten på tunge kjøretøy.
- Riksveier må utbedres.
- Samordning av den regionale innsatsen for å få midler til vedlikeholdsprogrammet under nasjonal transportplan.
- Bomavgift er en usosial skatt, som rammer dem uten midler mest. Dette bør unngås i aller største grad.
- Regionen må stå sammen om kravet om opprustning av Gjøvikbanen, og påkobling til Dovrebanen.
- Bedre arbeidsvilkår og sikkerhet for bussjåførene.
- Stille strengere krav til klima og miljø innen kollektivtrafikken.

Inkludering

Vi vil ha et inkluderende samfunn hvor alle har like rettigheter og muligheter, men også forventninger og respekt. En grunnleggende forutsetning for dette er likebehandling av mennesker uavhengig av kjønn, kjønnsuttrykk, seksualitet,

funksjonsevne, livsfase, livssyn, etnisk bakgrunn og kultur. Vi vil ha en sterk velferdsstat der mennesker med sosiale problemer blir møtt med respekt og verdighet, ikke moralisme. Vi vil det skal jobbes for et samfunn preget av humanisme og toleranse, uten diskriminering, vold og fordommer. Deltakelse i arbeidslivet skaper sosial tilhørighet og inkludering. Offentlige tjenesteytere skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i befolkningen.

Krav:

- Godt samarbeid i alle etater og sektorer, for gode integreringsarenaer. I første rekke et godt introduksjonsprogram. Deretter er arbeidslivet og det frivillige organisasjonslivet nøkkelen.
- Etablering og videreføring av tiltak som fører til inkludering, f.eks. Jobbsjansen og andre døråpnere til arbeidslivet.

Fattigdomsbekjempelse og fordelingspolitikk

Fattigdom i Norge er et spørsmål om politisk vilje. Overføringer gjennom velferdsstaten motvirker fattigdom, forsterker utjevning mellom grupper i samfunnet og omfordeler fra de som har mye til de som har lite, der utjevning gjennom lønnssystemet eller skattesystemet ikke strekker til. Det gjelder særlig for grupper som står utenfor arbeidsmarkedet, men også for yrkesaktive som er avhengig av økonomisk støtte.

Universelle, fellesfinansierte og ikke-behovsprøvde velferdsordninger med liten eller ingen egenbetaling fra den enkelte er bærebjelker i den norske velferdsstaten, enten det dreier seg om helsetjenester, utdanning eller annen velferd. En slik innretning betyr mest for de som har minst, men universaliteten sikrer bred oppslutning om velferdsordningene i alle deler av befolkningen. Det er en viktig verdi i det norske samfunnet at alle, uavhengig av økonomi eller klassebakgrunn, har tilgang til de samme tjenestene og institusjonene. Dette styrker tilliten og solidariteten i befolkningen, og virker omfordelende mellom de som har mye og de som har lite.

Krav:

- Styrke universelle, ikke-behovsprøvde ordninger som bærebjelker i den norske velferdsstaten.
- Arbeide for at alle helsetjenester, herunder tannhelsetjenester, skal være gratis, eller kun med små egenandeler.
- Opprettholde full lønn under sykdom.
- Barnetrygd skal ikke regnes som inntekt, når du mottar sosialhjelp.
- Utstyrssentral i kommunene.

- At kommunen skal tilby Opplevelseskort.

Arbeidsliv

Både kommune og fylkeskommune må ha en klar og tydelig arbeidslivspolitikk, i tråd med den norske modellen. Samarbeid mellom politikere, administrasjon og de tillitsvalgte er alfa og omega i et sånt system, og er unikt for Norge. Men dette må omsettes i praktisk politikk, og ikke bare være gjenstand for festtaler.

Krav:

- Unngå bruk av bemanningsbyråer, på generelt grunnlag.
- Fremme en fortsatt rettferdig og rettmessig sykelønn, og inkluderende arbeidsliv. Arbeidsgivers og NAVs tilgang til å overprøve leger ved å bestride sykemeldinger må fjernes.
- Jobbe for full likestilling i det offentlige.
- Det offentlige som arbeidsgiver må respektere de organiserte arbeidernes representanter, de tillitsvalgte.

Strømpriser og politisk kontroll over krafta

LO i Vestoppland er bare en av mange organisasjoner som står sammen om kravet om politisk kontroll over krafta vår. Selv om kraftselskapene i hovedsak er i offentlige hender, hjelper ikke det når strøm er en vare på et marked som ikke tjener hverken innbyggere, industri eller landbruket. Strømprisene har vært skyhøye gjennom en lang periode. Dette er en situasjon som er politisk skapt, og som truer industrien, landbruket, miljøet og samfunnet vårt.

Støtteordningene som er innført er ikke tilstrekkelig, og ingen varig løsning. Dagens prisnivå forsterker de sosiale forskjellene. De har store konsekvenser for hele samfunnet, ved at det fører til konkurser, nedleggelse av lag og foreninger, og de setter arbeidsplasser i spill.
Vi mener det er en viktig politisk oppgave å sikre at strømprisene er sosialt bærekraftige for privatpersoner, og at det settes en øvre grense for hvor mye vi skal betale samlet for strøm til vanlig forbruk. Industrien og landbruket, og arbeidslivet ellers, må sikres forutsigbare, lave priser. Våre fortrinn på fornybar kraft må utnyttes til å bygge ut industri, skape arbeidsplasser og utvikle lokalsamfunn.

Krav:

- Politisk kontroll over krafta vår.
- Vi krever at det er Norge, og folket gjennom de folkevalgte her, som skal bestemme over energipolitikken vår - Ikke EU.

- Forutsigbare løsninger på strømprisene.

Generell prisøkning

Det er ikke bare strømmen som kjennes på lommeboka til arbeidsfolk, men også en rekke andre prisøkninger. Etter å ha hatt langvarige høye strømpriser, der regjeringa har vært nødt til å gå inn med støtteordninger, så har drivstoffprisene skutt i været, og matvareprisene øker og vil fortsette å øke, og rentene ser an til å skulle øke igjen. Dette har selvsagt konsekvenser for LOs medlemmer, og må gjøres noe med.

Sjølforsyning

I en verden med uroligheter og klimaendringer, er sjølforsyning og matsikkerhet stadig viktigere. Arbeidsforholdene for bønder er langt fra optimale, og sammenligner man inntektene til bønder med andre grupper i arbeidslivet, ligger de langt under. Prisøkningene på strøm og drivstoff kommer oppå en allerede prekær situasjon for landbruket i Norge.

Arbeidsplassene som bønder genererer i våre lokalsamfunn er viktige for distriktet, og maten de produserer er viktig for oss alle. Vi er derfor nødt til å få en landbrukspolitikk som sørger for at gårdsbruk tas i bruk, framfor at de legger ned. Vi ser med bekymring på utviklingen som er nå, og vi mener det må tas grep for å sørge for at små- og mellomstore bruk ikke skal stimuleres til overproduksjon, men å bruke jorda med de ressursene som finnes.

Krav:

- Inntektsgapet for landbruket må tettes.
- Økt sjølforsyningsgrad.
- Midler til oppgradering av utstyr på gårdsbruk.
- Ingen flere nedlagte gårdsbruk.

Samfunnssikkerhet, beredskap og kampen mot antidemokratiske krefter

LO i Vestoppland ser med stort alvor på utviklingen i Europa og verden, der autoritære og fascistiske strømninger igjen vokser fram. Historien har vist oss hva som skjer når forskjellene øker, fellesskapet svekkes og vanlige folk mister tryggheten i arbeidslivet og i hverdagen. I slike tider får hat, splittelse og ekstremisme grobunn.

Politiske krav fra LO i Vestoppland til partiene i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget 2027

Samtidig møter vi store utfordringer også her hjemme: strammere offentlige budsjetter, økte beredskapskrav og nye kutt i kommunal sektor. Barn må ha et sosialt nettverk i skole og barnehage, med nok folk til å kunne hjelpe dem til å kunne stå støtt i den usikre verden som de møter. Når fellesskapene blir borte, når fritidsklubbene stenges og bibliotekene reduserer åpningstidene, har det store konsekvenser for tilliten mellom oss i samfunnet. Det er lokalsamfunnets fellesskap som kan stå i mot organiseringen mot ytre høyre. Når velferden bygges ned, blir arbeidsfolk stående svakere, og tilliten som bærer Norge svekkes. Det er nettopp denne tilliten – dette fellesskapet – som gjennom historien har vært vårt sterkeste vern mot fascisme og autoritære krefter.

Når urolige tider presser oss, må svaret være mer fellesskap, ikke mindre. Vi må stå sammen om å sikre arbeid og trygge arbeidsplasser, motvirke økende forskjeller og bygge lokalsamfunn der ingen står alene.

Vi ser med økende uro på hvordan strammere offentlige budsjetter, økte beredskapskrav og kutt i kommunal sektor svekker velferden i hele regionen vår. I en tid der Norge møter nye sikkerhetspolitiske utfordringer, må vi stå fast ved en grunnleggende erkjennelse: **Fellesskapet er vår viktigste beredskap.** Det er sterke velferdstjenester, kompetente fagfolk og et organisert arbeidsliv som holder samfunnet oppe – i krisetid så vel som i hverdagen. Det er som om det er en uskreven sannhet at vi må kutte i velferden i årene fremover, fordi vi skal bruke penger på forsvar. Dette er etter vårt syn ikke motstridende. Forsvarsevne bygges også i befolkningen, i tilliten mellom oss, i det offentliges evne til å levere tjenester, i forebygging av barnefattigdom, i alt vi jobber med som er med å trygge hverdagen til landets befolkning.

Likevel ser vi nå økende forskjeller, stadig strammere kommuneøkonomi, nedbemanning i helse og omsorg, og et voksende press på ansatte i skole, industri, transport og andre kritiske tjenester. Når ressursene blir knappere, må de fordeles mer rettferdig, ikke mindre. Arbeidsfolk skal ikke betale regningen for geopolitisk uro gjennom dårligere tjenester, mer arbeidsbelastning eller svekkede rettigheter.

Kommuneøkonomi og beredskap

Over hele landet varsles det krise for kommunene, og kutt i budsjettene innen alle tjenester. En sterk og forutsigbar kommuneøkonomi er en forutsetning for at vi skal ha likeverdige tjenester, gode arbeidsforhold for ansatte og trygghet for innbyggerne.

Kommunene er ikke bare en tjenesteleverandør, og en viktig bærebjelke i velferdsstaten. Kommunene er vår viktigste demokratiske arena, og stedet der vi har tilhørighet i ulike fellesskap.

Nå slår vi alarm om situasjonen i kommuneøkonomien, og mange av kommunene i LO i Vestopplands område er utsatte. Økte kostnader og stramme rammer fører til kutt som

gjør at kommunene må kutte i lovpålagte tjenester innen områder som rammer utsatte grupper. Dette rammer både ansatte og innbyggere, og svekker kommunens evne til å levere gode tjenester innen blant annet skole, barnehage og helse og omsorg. En underfinansiering av kommunene har pågått over tid, der oppgaver har vært flyttet over til kommunene uten at oppgaven er finansiert fullt ut.

En styrket kommuneøkonomi handler ikke bare om velferden kommunene leverer, den er også avgjørende for samfunnets samlede beredskap. Kommunens rolle er helt sentral i totalberedskapen, fordi de ansatte står i førstelinja når kriser oppstår. Enten det handler om ekstremvær, ulykker eller andre kriser, er kommunale tjenester og kommunalt ansatte en stor del av de som skal handle først og ta vare på innbyggere som står i krisen. Forsvar og politi er viktige aktører, men totalberedskapen handler om mye mer enn dette. Den bygges i skoler, barnehager, helsetjenester, brannvesenet, tekniske tjenester og annen kommunal infrastruktur.

Vår påstand er at når kommunene må operere innenfor stramme økonomiske rammer, så rammes også vår evne til å håndtere kriser. Manglende ressurser fører til lav bemanning, økt bruk av midlertidige løsninger og mindre lokalt handlingsrom. Dette svekker kommunens evne til å planlegge, forebygge og håndtere kriser på en god måte. Styrking av kommuneøkonomien er også en investering i trygghet, tillit og samfunnssikkerhet og beredskap. Vi trenger en rettferdig omfordeling, og vi trenger styrkede kommuner, og ikke minst så trenger vi et kommuneopprør nå! Før vi har bygget ned så mye at det er umulig å bygge det opp igjen.

Krav:

- En politikk som setter mennesker foran kutt. Vi trenger en økonomi som fordeler ressursene slik at alle får tilgang til god omsorg, trygg skole, gode lokalsamfunn og et sterkt offentlig tilbud.
- Kommuneopprør for bedre kommuneøkonomi.